

K problému „Já“

Autor: Anna Hogenová

Abstract

On the problem of "I". – The paper traces the concept of the self using Heidegger's ontology and the idea of ontological difference. The author comes to the conclusion that the self is not the ultimate foundation of humanity, because it has been transformed into a subject, and thus both the self and the subject have become objects without anyone noticing.

Keywords: ontology, ego, subject, Dasein

Klíčová slova: ontologie, ego, subjekt, Dasein

„Já“ je v myšlení vždy pochopeno jako pozorované „Selbst“. Není tedy pramenem, z něhož teče poslední pramen člověka. „Selbst“ v celém chodu našeho Pobytu (Dasein) je totéž a v tom samo sebe podržuje. „Pevnost substance vzniká jen v tom, že uvnitř časového proudu je vždy „vorhandene“ (před rukama), ale nemá s časem samotným nic společného. Zatímco v běžné psychologické představě Já není vztahem ke světu zde. Proto je představa ego cogito abstraktní, zatímco „Já-jsem-ve-světě“ nám dává Já, jež spolu se světem vyrůstá, tzn. je původně konkrétní. Fenomén je podstata toho, co se ukazuje. Fenomén jako to sebeukazující se, nikoli jedinečně jsoucí.¹

To znamená, že psycholog nemůže pacienta brát jako předmět vyloupený z jeho pobytu, tubytí – tedy Dasein. Vždy k němu náleží „in-der-Welt-sein“, což je schováno v samozřejmosti karteziánského myslitele. Pokud je člověk zanořen do totalitního světa, kde na každém kroku je strach z pochybení, ztratí úplně schopnost pobývat na takovém světě. Ovládne jej „die Angst“ i „die Furcht“, někdy tak mocně, že není schopen pohybu, např. u depresí. „Bytí, otevřenost bytí, existuje vždy jen jako přítomnost na jsoucím (Anwesenheit von Seiendem).“² Proto je třeba rozumět lidem z jejich Dasein, z jejich bytostného vztahování ke světu.

„Kdybychom si mohli představovat všechny způsoby bytí, nemohli bychom existovat.“³ Nežili bychom přítomněním, které nemáme celé a úplné ve své moci. Někteří lidé by chtěli naše přítomnění řídit, to jsou oni moderní nadlidé, s vůlí k vůli. Ale máme štěstí, tito nepěkní jedinci nemají na to, abychom přestali do sebe nasávat šumění dubových zmrzlých listů, to měli rádi staří Keltové a naslouchali těmto zvonečkům jako božským pokynům. To byla ještě doba, kdy bozi nedávali příkazy, ale přinášeli kynutím směr naší životní cesty jako důkaz lásky a přátelství k lidem. Pak se v nás rozlévá tišina duše v takovém uvlastnění, že to božské se zrodilo v nás jen z nepatrných pokynů, bez surovostí a obětí. Za to děkujeme, a proto víme

¹ HEIDEGGER, Martin. *Zollikoner Seminare*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1987, s. 220–221.

² *Ibid.*, s. 221.

³ *Ibid.*, s. 220.

velmi dobře, že má pravdu Heideggerova myšlenka: „Denken ist Danken“! Myslet je totéž, co děkovat!

A jsme na světě na okamžik zavaleni oceánem přijetí bytí samého. Jen pokud **hrozně moc jsme**, víme o Galéné té psychés. Vše závisí na naší schopnosti setkat se vroucně s tím, co je neskryté, co je bytí, co nikdy nezachází do skrytosti; i když mnoho lidí o bytí vůbec neví! Ovšem to je proto, že neskryté bytí je tak blízko nás, že si je nemůžeme učinit předmětem k vědeckému popisu. Zde je třeba přeskočit ontologickou diferencí mezi jsoucný a bytím a tento prapůvodní skok je možný, jen když máme odvahu k samotě a opuštěnosti, jakou cítíme z podzimních holých stromů.

Tento smutek je onen most k těm, které nemáme právo odepisovat, tak jak to dnes vidíme kolem sebe. Mrtví k nám patří více než živí, nesmíme je zrazovat, odepisovat, anihilovat, jak to vidíme často u nezralých fiků. Jsou tu s námi, všichni ti, co byli zastřeleni, zabiti a umučeni spolu s těmi, kteří zemřeli opuštěností, kterou nezvládli ve své samotě.

Krása je smyslové vyjádření Dobra, má v sobě plod, jak nám to vysvětluje Diotima v Platónově *Symposiu*. Ale nejvyšší krása je nejvyšší Dobro, není vidět očima, ale je tu, jen se musíme otevřít neskrytosti bytí. To je vše, co je lidskou záchranou. Nemůžeme se plánovat, tak jak se to dnes lidem vnucuje, musíme se nechat pozdravovat přicházejícím bytím tak, jak si toto přicházení samo „přeje“. Musíme si dovolit existovat, tj. nechat se vždy poprvé a vždy naposled zrodit přes plody krásna a Dobra, které je kolem nás, jen my to nevidíme; jsme totiž naplánování pouze na ekonomický růst růstu. Je třeba se probudit z ošklivého snu. Nenechte se zastrašovat! Nenechte se otrávit! Naučte se mít rádi vlastní tělo, i když není divukrásné, naučte se pokorně naslouchat Ideji Dobra v naší duši, jde jen o to mít odvahu k rozhovoru se sebou samým. Pokud nectíme mrtvé, nemůžeme být dobrými lidmi...

Plánování lidí může být největším zločinem na lidstvu! Lidé nejsou lidskými zdroji zisku, proč? Protože nejsou jen zvířata mající rozum! Mají něco navíc, postřehují nevýslovné, tj. bytí samo. Mají v sobě vhledy zrozené neskrytostí, do níž se s odvahou ponořili, aby mohli být bezprostředními svědky nevyhnutelnosti, která je solí našich životů. Namlouvat si pozitivní myšlení je jen pro zbabělce. Heidegger by dodal: „Fenomén je podstata toho, co se ukazuje. Fenomén jako to sebeukazující se, míní vždy bytí jsoucího nikoli jedinečné jsoucí.“⁴ Podstata (das Wesen) nepatří je k dané věci, ale současně i k bytí samému. „Bytí je slovo, z něhož my vše myslíme a zakoušíme a také jsme.“⁵

Přesně toto si „uvědomuje“ věčnost, na kterou zapomíná nominalistická logika. Bez bytí nemůžeme potkat jednotlivé jsoucno, protože teprve na pozadí bytí se jednotlivé jsoucno ukazuje. Nato právě nominalismus nemyslí, je empirický. Pro logika je logos výrok, patří k řeči. „Logos je nejtemnější.“⁶ Pokud pro nás je myšlení ratio essendi, které směřuje k věci, „pak je myšlení láskou, protože ‚pokleká‘ před tím, co je nejvíce živé“.⁷ Tak se k tomu Heidegger vyslovuje, nechal se inspirovat Hölderlinem (*Sokrates und Alkibiades*). Tento logos je nejhlubší, ví o bytí. (Wer Tiefste gedacht, liebt das Lebendigste.)

⁴ *Ibid.*, s. 221.

⁵ HEIDEGGER, Martin. *Heraklit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1979, s. 205.

⁶ *Ibid.*, s. 242.

⁷ *Ibid.*, s. 212.

Nemůžeme zůstat jen u struktury a formy výroku, jako tak činí logikové, to je jen ratio cognoscendi, my se musíme dostat k „Grundfrage“ nikoli jen k „Leitfrage“. Jednoduchost, kterou potkáme v nehlubším místě našeho myšlení má v sobě totéž bytí i lidské myšlení a když dvě věci jsou totéž, stávají se jednou věcí. Objektivní poznávání je možné jen z vyššího oboru podstatnosti, jímž je subjektivita, tam chybí hloubka logu, ale ještě více chybí nominalistům, anglosaskému myšlení. Čím je myslitel původnější, tím více se bezprostředně přimyká k věci samé, nikoli k výrokům o předmět-objektu této věci. Je třeba sestoupit k našemu „Selbst“, což není naše představa o Našem Já, není to vůbec představa, „Selbst“ je to, čím nemůžeme nebýt, co je s námi srostlé, stejně jako bytí, proto i zde platí metafora vyjádřená otázkou, kdy ví ryba, že její přirozené prostředí je voda.

Odpověď je ta, když se začne dusit na suchu, teprve pak to pochopí. Selbst se nemění, přesto, že se časuje. Ovšem „Selbst“ není substance, protože ta v průběhu života nečasuje, ale naše Selbst se časuje. Selbst je totiž napojeno svými neviditelnými vlákny k světu a k bytí. U Selbstu neplatí subjekt-objektová figura tak, jak je tomu ve vědecké metodologii, kde platí jako základní, všemi přijímaný předpoklad pro deskripci zkoumaného objektu. Proto je to tak těžké pochopit, čím doopravdy jsme v hlubině naší duše. Proto je v Apollónově okrsku na Parnasu při jeho vstupu napsáno ono známé, a přesto tak málo pochopené „Poznej sama sebe!“, protože toto sebepoznání je úkol na celý život, pro každého z nás. Je to těžký úkol, vystačí na náš celý život, přesto že si už ve třinácti myslíme a jsme také přesvědčení, že se známe.

Teprve negativní cestou, tj. ze svých porážek a hlubokých zklamání si uvědomíme, a to s bolestí, že jsme někým jiným. Nejsme oddělenými subjekty od bytí, to jen myslíme, protože věříme jen smyslu, empirickému myšlení. Naše Selbst soupatří se světem a s bytím tak hluboce, tzn. je tak blízko, že tuto skutečnost nezahledneme a vůbec si ji nedovedeme představit, což jak známo je jen důkaz myšlení představového, kterým disponujeme silou, rovnající se atomové pumě ve válce na rozdíl od konvenční výbavy zbraní.

„Pokud někdo chápe bytí jako přítomnost (das Anwesen), nemůže rozumět technice ani uvlastnění.“⁸ Pak se nikdy nedostane z „Indie jsoucen“, jak říkával Jan Patočka, krásně a velmi jasně. „Indie jsoucen“ je výraz pro nemožnost porozumět každému jednotlivému jsoucnu, jak se to dnes má za samozřejmost i vědecká obec. Proč? Protože každé jsoucnu je možno pochopit jen z výšky, a to je možné jen z vyššího oboru podstatnosti a všechna jsoucnu dohromady jsou proto pochopitelná jen z bytí samého. Pro tuto pochopitelnost musí být myslitel schopen provést původní skok do bytí z jsoucen, tj. „der Ur-sprung“.

Toho jsme schopni jen poté, co autenticky víme, že ze samotných jednotlivých jsoucen nemůžeme poznat nic jiného než jejich stále zmenšující se povrchy, až k těm nejmenším, jaké jsme schopni lapit. Ale moc dobře víme, že konec těchto zmenšujících se povrchů nedohlédneme, na to nejsme smyslově vybaveni našimi smysly. Proto pozorujeme-li člověka pravdivě, musíme jej pochopit i s těmito neviditelnými vlákny, kterými je přirostlý k bytí, světu, k Dasein (tj. k jeho tubytí). A to je něco, co je pro většinu nepředstavitelné, což jim stačí, aby to nikdy neuznali. Jen si připomeňme poslední otázku Sókratovu před vypitím bolehlavu, říkal, volně doloženo ševcům: „Co byste dělali, kdybyste před vlastní opravou bot neznali eidos boty?“

⁸ *Ibid.*, s. 128.

Nečekal na odpověď, vypil pohár, jenž jej usmrtil. Sókratés tak uvedl Kritóna a ostatní do napětí bytostného tazání, skrz které ti bystřejší pochopili, že porozumět znamená zrodit vhléd do podstaty; to není nic jiného než původní skok, „der Ursprung“. Musíme se učit „učit se“, tato procesualita se nedá urychlovat zásahy, které přinesou více výrobků za hodinu, zde efektivita práce neplatí, vhlédy se rodí z hloubky vlastního pramene, kde jsme u sebe nejvíce, kde jsme nejvíce uvlastněni a nejvíce usebráni. Tato myšlenka není nová, je prastará, jen zůstává netematizována těmi, kteří řídí politiku vzdělávání. Efektivita patří k výrobě aut a všech ostatních jsoucín, ale člověk je víc než jsoucno!

Vytrhnout člověka z jeho neviditelného soupatření s bytím je chybou, a to obrovskou právě v psychologii. Krásně to vyjadřuje Heidegger: „Skrytost není antitézou k nějakému vědomí, nýbrž skrytost patří ke světlině (zu der Lichtung). Tuto světlinu Freud nikdy nezahledl. Existuje vztahovost ve světlině, kterou nikdo od Freuda nepotřebuje, není totiž podstatná jen pro ty, kteří pouze reflektují. Již slovo ‚reflexe‘ říká, že světlina znamená světlo vržené nazpět. Toto skrývání není žádné schovávání naschvál, což Freud označuje slovem vytěsnění (die Verdrängung), neboť schovávání naschvál je druhem a způsobem nasvícení bytí.“⁹

Právě toto „naschvál schovávané“ musí myslitel rozpoznat v médiích, napěchovaných jedinci, kteří někdy ani nerozlišují pravdu a sprostou lež. Stačí, když recipient pochopí, že v celé věci je ono „naschvál!“. Selbst se nemění, je stejný celý život, ale časuje se, tj. je vždy spojeno se světem kolem nás a jeho změnami, Zatímco ztvrdlá substance karteziánské představy subjektu či Já není napojena na měnící se dění bytí. Stejně je to u Freuda, vytěsnění se týká představy nikoli celého fenoménu věci, vytěsňuje se jen představa! Pokud se odtáhne celý fenomén ze světliny (die Lichtung), pak je už tento fenomén nepřístupný, ovšem jeho nepřístupnost není zakusitelná. Vytěsnění představy je možno zakoušet. Sebeskrývání vstupuje do světliny, je možno je zakusit, pak víme, že člověk lže.

„Existenciální vztah není možno zpředmětnit jako v matematice.“¹⁰ Má totiž v sobě pojetí (die Annahme) a to má tři stupně: předporozumění, podmínku a akceptaci, je zde zabudováno časové rozpětí, pohyb času – časování, a to ve spojení s přemýšlením, nutným myšlením. Heidegger to vysvětluje: „Je to připuštění toho, co nadchází, vpuštění k sobě, odpovídání nároku v připuštěném, je tam zodpovědnost vůči ‚Grundfrage‘. To vše se objevuje v naší světlině.“¹¹ Pak přijdou slova říkáním, tj. bez jejich hlasitosti a toto říkání na něco ukazuje, ukazuje na intenci, která je očekáváním budoucího dění. Sebeskrývající člověk neskryje své skrývání jednoduše, poznáme to na něm! Jeho skrývání se ukazuje, vstupuje do zjevu.

Základem není jen příčina, ale to, kvůli čemu se děje příčina, proto musí být problém odpovědi na skryté otázky, jež myslitel musí vydobýt – vyruovat, doslova vytrhnout z vlastní či cizí skrytosti. Příčiny jsou málo! Kvůli čemu je tato příčina tak důležitá, tato otázka zde chybí. Působící příčina je málo! Chybí ta účelová příčina! Domyslná příčina, jak jí říkal Immanuel Kant.

⁹ Ibid., s. 228.

¹⁰ Ibid., s. 232.

¹¹ Ibid.

Opičí inteligence je paměť našeho tělesnění, naše ruce si pamatují písmena klávesnice především přes opakující se pohyby našich rukou, protože píšeme léta, naše nohy si pamatují pohyby obou nohou získané častou jízdou v autě, nezapomeneme plavat ani jezdit na kole; pamatujeme si pohyby často konané, aniž bychom na ně museli myslet, pamatuje si to naše tělo ve smyslu Leib, což je intencionální tělo. Intence retendované v našich protencích nás provádí světem, je to natrénovaný pohyb, který je probouzen k realizování pohybu intencí „do světa být“. Pokud tato intence chybí, pak je zle, pak mluvíme o katatónii, ale není to jen chybění toho, čemu říkáme tonus, chybí možnost našeho těla vstoupit do této role, tj. chybí intence patřící k našemu jáství.

Stejně tomu je při hře na jakýkoliv nástroj, retendované pohyby tělesního těla ve spojení s melodií se projikují, proponují do jednoduchého pohybu našeho „Leib“ v těsném průniku s melodií. Tento průnik není adicí dvou pohybů těla a paměti melodie, jde o jednoduchou jednotu, založenou „intencí do světa“, která netvoří syntézu tělesnění s psychikou, ale rodí „Unum“, což je zrozená jednoduchá jednota, která je podstatou legein v uvlastnění. Přesně tento moment v promýšlení chybí analytické vědě dnes. Malíř vrůstá do krajiny, vtělesňuje se do ní, a proto ji musí namalovat, nosí ji v sobě jako dosud nenarozené dítě, které chce do světa.

„Také rozvrh malby skrz umělce v jeho tvoření je tělesněním.“¹² Tělesnění v sobě má intencionální paměť tisíce a tisíce vstupů pohybem do světa, jež byly variovány do příslušných invariantů, tj. protencí, které jsou základem noeží a noeze nesou v sobě předstanovené své adekvátní noema, takto se konstituuje svět s prolnutím pohybovosti v intencích tělesných s těmi, které náleží našemu myšlení i citům. Proto je intencionalita tak podstatná vlastnost toku cogitationes. Naše tělesnění projikuje do intencí psychických a obráceně v pasivních syntézách našeho vědomí, jsa řízeno, nejpravděpodobněji, naší apriorní – transcendentální subjektivitou, s níž jsme se narodili. Intencionalita, tato apriorní výbava člověka je mostem mezi tělem a duší v karteziánském absolutním oddělení v novověku.

„Každý přírodně vědecký induktivní závěr je hypotetický. Může to být i jinak!“¹³ Jáství myslí představově, většinu subtilních vyjádření reifikuje, zvěční to, činí z fenoménů zbytečné substance, které „stojí“ v dějinném pobývání, přičemž jde o pohyb vzniku či zániku, zvětšování a zmenšování, metabolé či fóry; abychom byli věrni aristotelskému pohybu. Přírodověda chápe pohyb především jako fóra, tj. nesení z bodu A do bodu B atd. Heidegger svou intenci doplňuje: „Neexistuje, jak se Kant domníval, smyslová afekce, k níž pak přistoupí rozum s pojmem. Tělesnění (Leiben) patří k in-der-Welt-sein, a to je primárně rozumění bytí. Ve zkušenosti s přítomněním (mit dem Anwesenden) je vždy tělesnění (Leiben) spoluúčastno.“¹⁴

Vše probíhá naráz ve stejném okamžiku, tak pracuje intencionalita v nás, o níž už věděl Aristotelés (πως), Tomáš Akvinský, Brentano i Husserl. Toto „naráz“ není adice, ani kauzalita, je to proponere či synagogé, tj. vše je intencionálně předpřipraveno přes syntézy pasivní i aktivní v našem tolu cogitationes. Afatik nemůže dobře říci, co míní, nemůže to říct nahlas. „Řeč znamená: vysvětlení se děje ve stejném čase, co jazyk.“¹⁵ Jde o proponere, či synagogé.

¹² *Ibid.*, s. 245.

¹³ *Ibid.*, s. 246.

¹⁴ *Ibid.*, s. 248.

¹⁵ *Ibid.*

Děj se koná současně v proponaci, která není součtem ani součinem; jde o jednotu, která je jednoduchostí vyššího řádu, není to syntéza, je to projev ontologického charakteru, není to ontické propojení a spojení, jde o vyšší řád v bytí. Zapomněli jsme na ontologický komparativ, známe jen ontickou syntézu, což je zásadní nedostatek v promýšlení našeho společného světa.

I nivelizace lidí je tímto nedostatkem, když se lidé vsouvají všichni bez rozdílů do jedné „škatule“. Člověk má absolutní hodnotu, na to se nejen zapomíná, ale ještě častěji rozhodující jedinci ani nevědí, co znamená atribut „absolutní“; a to je moderní forma tragédie.

„Odkud má přítomnost svou otevřenost v čase?“ To není představitelné onticky, to je možné jen myslet prostřednictvím ontologického komparativu, tedy v bytí samém. Heidegger jaksí stydlivě připomíná: „Subpozice takového pohybu je tedy fikce,“¹⁶ myslí se pohyb přímočarý, udržující stejnou rychlost. Pak Heidegger pokračuje: „Ale tento pohyb patří do apriorního rozvrhu novověké fyziky, subpozice předmětného oboru matematické fyziky znamená, že fyzika je založena na nevyřčené ontologii.“¹⁷ Fyzika nemá objevenou ontologii, má jen onticitu. Přesto každý člověk může vnímat jednu věc jako jedinou jen tehdy, otvírá-li tuto singularitu bytí samo, jež člověk v sobě nosí, aniž by o tom věděl. Proto jsou „ontologické fenomény podle jejich hodnoty (rangmässig) první, ale ve vidění až druhé“.¹⁸

Kdyby tu nebylo neviditelné a nepředstavitelné pozadí bytí, nemohli bychom vidět jednotlivé věci, které jsou oddělené od ostatních. Jáství je také jen představa, ontická představa nemění se s dějinami. Jáství je něco jako „Vorhandene“ náležející subjektu a subjekt je podmínkou pro objekt. Správnost myšlení je vždy pouze nasazenou subpozicí, která platí pro průběh procesů. Není to vhléd, rodící se z legein a z uvlastnění tohoto usebírání, které někdy trvá léta, jsa veden intencí, afikující poslední pramen myslitele, tedy „Selbst“. Stejně tak experiment není uvlastněním přírody. Selbst se proponuje do předmětů, proto jsou tolik vzácné, viz náboženské relikvie. Takto vrůstáme do domova, do krajiny, do světa i bytí, pokud k sobě pravdivě pouštíme i to, čeho se bojíme, proto žijeme v pravdě.

„Způsoby představování subjektu nám přináší objektivitu objektů.“¹⁹ Ovšem tyto způsoby nám mohou být vnuceny častým opakováním, strachem, že budeme proti většině atp. Musíme se vrátit k ontologii, protože veškerá onticita je onticitou jen díky pozadí, které tvoří bytí samo. Teprve v bytí ztrácíme svou nabubřelost a pýchu, už proto je třeba o bytí vědět z vlastní spáry, z vlastního hledání. Heidegger by to vyslovil po svém: „K vědeckosti nepatří jen metody a jednání, ale i určení předmětnosti jejího předmětu.“²⁰

Vyšší obory podstatnosti se blíží k bytí, které tento proces provází na všech stupních ontického a ontologického komparativu. Přesně totéž je i s naším jástvím, naše Já je pokládáno za subjekt, z čehož vědci, netušící o ontologickém komparativu, nakonec v subjektu i v jáství potkávají pouze objekt vědeckého popisu, vedeného intencí, směřující k základu, jenž se také pokládá za pouhý subjekt. Proč? Protože žijí v zajetí nedotázaného předpokladu jistoty (*certitudo*), což je pro ně samozřejmou a jedinou pravdou.

¹⁶ *Ibid.*, s. 160.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ *Ibid.*, s. 7.

¹⁹ *Ibid.*, s. 168.

²⁰ *Ibid.*, s. 168.

Stejně tak Jáství a subjekt jsou proměněny na trvalé substance, chápané podobně jako zákon o přímočarém rovnoměrném pohybu, což je hypotéza podsunutá přírodě, protože takový pohyb nikdo zatím bytostně nepotkal. Je to idea subponovaná pod přírodu. Stejně je tomu i s konceptem stresu, který Heidegger pochopil jako „fyzikálně-fyziologickou redukci stresu, jež je násilnou a voluntaristickou abstrakcí“.²¹

Nikoliv každé odbřemenění přináší životu člověka dobro, což je vidět na digitální době snad nejvíce. Člověk náhlým „obdarováním“ volného času je zaskočen, neví, co s ním. A protože nic nevymyslí, cítí svobodu jako tíži. Pocit, že máme čas, vede také k tomu, že přestaneme rozlišovat podstatné a nepodstatné a pak budeme např. posílat fotografie naší snídaně svým přátelům, což většinu z nich nepotěší, naopak, notně je to otráví. Já, subjekt není zdrojem rozhodování v situacích.

Proto situace o nás rozhoduje a situace je naše Dasein v dění bytí, tj. v dějinách, naše Já-subjekt je přemostěním k situaci, v níž čerpáme z našeho posledního pramene, kde jsou tezaurovány naše možnosti, naše arché, to, co jsme zdědili po předcích. Rozhovor, jenž je naší podstatou, je napětím mezi námi a dějinami, „prosakujícími“ do situací, do nichž jsme byli vrženi. Situace si nevybíráme, dají se jen málo vypočítat, musíme je větřit, této schopnosti se říká v němčině „die Besinnung“. Matematici v ekonomii chtějí vše vědět předem, ovšem ti znají jen to, co nutně vyplývá z determinace jejich myšlení, a tam není započítán apeiron starého Anaximandra, neznají tedy celek bez marga, znají jen celek s margem, který je matematickým oborem. Nevedou rozhovor s bytím, proto jejich predikce a plánování se tak často mýlí s tím, co nám nevyhnutelně přináší dění bytí, tj. dějiny samé.

Vycházejí z historie, a ta je také technická, řízená pravidly vědeckých metod a ideologií toho, kdo je právě u moci. Proto jsou pětiletky a vize a veškeré plánování „loteriemi“, které se ohlásí katastrofami čas od času. Proto jsou také voluntativy „Green dealu“ většinou děsivé. Ti lidé neznají celky, vědí jen o peras, nevědí o apeirónu, řečeno se starým Anaximandrem, nevědí o bytí, znají jen onticitu a tou se zaklínají v americkém pragmatismu.

„Φύσις – φεῖν znamená vzcházet ze skrytosti do neskrytosti,“²² to ovšem je totéž, co rodit se, vše velké se rodí, nikoli konstruuje! V každém rození se nachází skok (der Ur-sprung, blesk), který je oním zrozením. Těhotenská doba je dlouhá a plná bloudění s padáním „do příkopů“ na cestě našeho života. Život je tak vytápávání, v němž oči smyslové nám pomáhají v onticitě, ale pro ontologii potřebujeme vhledy, rození neskrytosti ze skrytosti; přesně toto je fysis. České sloveso spatřit náleží k rození vhledů; je tu soupatření s bytím předem dáno. K tomu Heidegger sdělí podstatnou věc, téměř výtku: „Vědomí předpokládá světlinu (die Lichtung) a Dasein, není to obráceně.“²³

Jen o tom mnozí nevědí! Já není poslední základ člověka, protože se proměnilo na subjekt, a tím se Já i subjekt staly objektem, aniž to bylo zpozorováno, tato proměna má na svědomí i koncentrační tábory s jejich zabíjením lidí továrním, efektivním způsobem.

²¹ *Ibid.*, s. 187.

²² *Ibid.*, s. 203.

²³ *Ibid.*

SEZNAM LITERATURY

HEIDEGGER, Martin. *Heraklit*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1979.
ISBN 3-465-01329-8.

HEIDEGGER, Martin. *Zollikoner Seminare*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann, 1987.
ISBN 3-465-01764-1.

(Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc. působí jako vedoucí Katedry filosofie v kontextu židovské a křesťanské tradice na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy.)